

Poder

El verb *poder*, tant si significa «ésser capaç» com «tenir el dret, el permís, la llibertat, etc.» —significats que, pel fet de tenir una mateixa expressió verbal, sovint hom confon lamentablement, cosa que origina tota llei d'afirmacions ambigües—, s'usa sempre precedint un infinitiu, amb el qual forma un conjunt que té el valor d'un temps perifràstic. Com que aquest infinitiu no és pròpiament un complement de *poder* —tal com ho és l'infinitiu *caure* en *Us exposeu a caure*, reduïble a *Us hi exposeu*—, no es pot substituir per cap pronom feble. I quan ja ha estat esmentat abans, la seva repetició s'evita simplement ometent-lo, és a dir, que en la frase no hi figura sinó com un mot sobreentès: *Hi voldria anar però no puc (anar-hi)*. *Si no pots (acabar-ho) no ho acabis*. La Gran Enciclopèdia Catalana també reconeix el valor absolut del verb *poder*, en frases com *Podia més que ningú* i *No puc més*, en les quals hi ha, certament, un infinitiu sobreentès, encara que no ben determinat. (Un cas especial és l'ús de *poder* significant «tenir diners», en la frase *Són gent que poden*.) En alguns casos, amb certs verbs d'acció voluntària, l'ús absolut del verb *poder* representa la solució normal i tradicional de la idea que avui molts no saben expressar sinó per la frase *d'alguna manera*, autèntic flagell de la nostra prosa periodística, i fins i tot sociològica, política, etc.: *S'inspiren, fins on poden (d'alguna manera), en*

els models del mestre. Miraven d'identificar-s'hi com podien (d'alguna manera).

Tanmateix, encara que una frase com *No pot jugar* no es pugui reduir a «No ho pot» —sinó, simplement, a *No pot*—, no condemnariem pas frases com *No hi puc* o *No hi poden res*, que són d'ús força general però que no preveu el Diccionari Fabra ni tan sols la Gran Enciclopèdia. Però en aquestes frases el pronom *hi* no seria la representació d'un infinitiu sinó d'un complement preposicional, és a dir, de natura nominal però introduït per una preposició: *amb ell, en aquesta qüestió*. Segurament que aquestes construccions es podrien justificar gramaticalment, considerant-les com a frases el·líptiques, amb un infinitiu sobreentès, és a dir, com a reducció, per exemple, de *No puc reeixir amb ell* i *No poden fer res en aquesta qüestió*. Però és més aviat considerant-les com a frases fetes, creiem, que poden ésser admeses.

Considerem, en canvi, un calc evident del castellà l'ús absolut del verb *poder* amb un complement datiu, en frases com «Li pot» o «No ens poden», traducció literal de «*Le puede*» i «*No nos pueden*», construccions força usuals del castellà. En català, se sol expressar la mateixa idea per mitjà del verb *guanyar* o d'altres del mateix camp de significació: *El guanya, En sabem més nosaltres*.